

C.

I. Offentlig Foranstaltning.

De lærde Skolers Regnskaber bleve hidtil deciderede af Stiftsøvrighederne efter foregående Revision af Stifts-Revisionerne, undtagen ved Frederiksborg Skole, hvor hele Regnskabsvæsenet bestyredes af Scholarchatet. Ved allerhøieste Resolution af 19 Febr. d. A. er nu heri den Forandring gjort, at samtlige lærde Skolers Regnskaber, fra 1808 inclusive at regne, revideres ved Directionens Contoir og af den umiddelbar decideres.

II. Legater.

I. Actstykker, angaaende Jørgen Philipsens Legat til Christiania Cathedralskole.

(Hidtil utrykte).

a.

Hvad mine gode salige Forældre, nemlig min sal. Stiffader Jørgen Philipsen, fordum

Assistenceraad og Raugmand over Oplandene og Hedemarken, samt min gode og salige Moder, Anne Bentsdatter, udi deres oprettede Testamente af Dato 1 Juni Aar 1685 haver forordnet og bestikket, og som af Deres Kongl. Majestæt aller-naadigst er confirmeret den 16 Julii samme Aar, er, saavidt Skolen og de Fattige betræffer, af denne Indhold:

„Iligemaade skulle de til Skolen og de Fattige udlægge tre Tusinde Rigsdalers Værdie udi Jordegods, hvor de det selv godtfinder dennem at udvise, efter denne Tæxt og Priis, nemlig: et Skippund Tunge, anslagen til et Hundrede fem og Tyve Rigsdaler, og tvende Huder som imod et Skippund Tunge beregnes skal, hver Hud for to og Tredsiendstyve Rigsdaler to Ort anslaget.“

Dette at være et rigtig Udtog af ovenmeldte mine gode salig Forældres Testamente, som ligeledes forlængst forhen er anvist og meddeelt nu afg. Mag. Hirnkou og Hospitalsforstanderen Lars Stub, som begge dertil bestiktede vare, og til den Ende indfandt sig udi min sal. Moders Stervboe, da Skiftet der blev holdet Aar 1704.

Bragnæs, den 26 Novbr. 1707.

testerer H. Stochflet.

I den hellige Treenigheds Navn! Vi Under-
 skrevne sal. Jørgen Philipsens og Anne Bentsdat-
 ters Børn og Arvinger, kiendes hermed og gør
 vitterligt for Alle, at, eftersom bemeldte vore
 høifærede salige Forældre, den velædle og velbyr-
 dige Jørgen Philipsen, kongl. Majestæts As-
 sistenceraad ved Ober-Hofretten og Raugmand i
 Oplandene og Hedemarken, samt hans salige Hu-
 strue og velædle Frue Anne Bentsdatter ved
 deres Testamente, oprettet den 1 Julii 1685, og af
 Hs. kongl. Majestæt allernaadigst confirmeret den
 16 Juli samme Aar 1685, have, iblandt andet, af
 et gudeligt og christeligt Betænkende legeret og givet
 til Skolen og de Fattige udi Christiania Tre Tu-
 sinde Rigsdalers Værdie udi Jordgods, som
 deres Arvinger selv for godt besinde dertil at ud-
 lægge efter Testamentes videre Formelding, dog
 derover ingen Deeling eller Fundats af de salige
 Afdøde er bleven udfærdiget: Da have vi, som ere
 forbundne til saadan deres gudfrygtige Villie efter
 deres Død at executere, i Herrens Navn til at
 fuldbyrde samme deres Testamente, i bedste Maas-
 der, samtlig for godt befundet, at bemeldte Jorde-
 gods, beløbende Capital Tre Tusinde Rigsda-
 ler, efter den anslagne Tæxt udi Testamentet,
 nemlig: hvert Skippund Tunge, eller to Huder der

imod beregnet, for et Hundrede fem og Tove Rigsdaler Mynt, deles i to lige Parter, saa at Skolen deraf overgives Jordegods for femten Hundrede Rigsdaler, og de Fattige udi Opslo Hospital den anden Halvpart, efter de ved Stiftet derover forfattede og extraderede, og her ligeledes indførte Jordebøger. Efter hvilke vi hermed fra os og vore Arvinger overgiver og afhænder til Christiania Cathedralskole efterskrevne Jordegods og Gaarde, nemlig: Jesnager Sogn paa Hadeland, Molden, Peder, skylder med Bøxeltunge et halvt Skippund; Gran Sogn, Rogen, Enken, skylder til Stervboet 3 Skippund Tunge, med Bøxel over 2 Skippund, andre Medejeres; Kingerige, Nordrehougs Sogn, Land, Torger, med Bøxel af eet Skippund, halvtredie Lispund; Hole Præstegield, Bye, Gure med Bøxel to Skippund, tre Fierding Tunge; Gulbrandsdalen, Læssøe Sogn, Raane, Laers og Alf, med Bøxel tre Huder; Bjarlien, Ole, med Bøxel tre Huder; Skatte, Embret, med Bøxel een Hud, eet Skind; Lien, med Bøxel een Hud; Bjalberud, Fied, med Bøxel en halv Hud; Abangen, Erland, med Bøxel otte Skind. Iligemaade overgive vi hermed til Hospitalet i Opslo efterfølgende Gaarde og Jordegods, nemlig: Gulbrandsdalen, Læssøe Sogn, Søre Enebær, Christopher, med Bøxel, een Hud; Instad, Povel, med Bøxel, to Huder; Instad, Ma-

rit, med Bøxel, syv Skind; Sætter, Erich, med
 Bøxel, sex Skind; Sætter, Endri, med Bøxel,
 sex Skind; Brandslien, Jacob, med Bøxel, tre
 Skind; Biølherud, Elef, uden Bøxel, eet Skind;
 Ofre Lien, Ole, med Bøxel, een Hud; Elete,
 begge Pladser, med Bøxel, otte Skind; Stueflaa-
 ten, Ole, med Bøxel, een Hud, ti Skind; Wan-
 gen, Erland, med Bøxel, sex Skind; Malterud,
 Jørgen, med Bøxel, fem Skind, ni Mærker Fisk,
 og af en Bekkeqvern tolv Skilling; Rudi, med
 Bøxel, to Skind, og af en Bekkeqvern otte Skil-
 ling; Euen, Joen, med Bøxel, ni Skind; Løs-
 tingsmoen, Arne, med Bøxel, fire Skind; Løs-
 tingsmoen, Peder, med Bøxel, 3 Skind; Lida,
 Ole, med Bøxel, een Hud, sex Skind; Hogsbold,
 Peder og Kiosfel, med Bøxel, sex Skind, 18
 Mærker Fisk, og af en Bekkeqvern tolv Skilling;
 Hofde, Engle, med Bøxel, sex Al. Badmel. Qvam,
 Endri, med Bøxel, een Hud, sex Skind; Qvam,
 Knud, med Bøxel, een Hud, sex Skind; Tor-
 stengaard, med Bøxel, tre Skind otte Allen
 Badmel; Skarphol, Peder, med Bøxel, een Hud
 og af en Bekkeqvern otte Skilling; Froen Sogn,
 Qvigstad, Peder, med Bøxel, to Huder, sex Skind;
 Haverstad, Engebret, med Bøxel, ni Skind, eet
 Bismerpund og ni Mærker Fisk; paa Hadeland i
 Lingelstad Fierding, Grini, med Bøxel, Tunge
 en Fierding, hvilket forestkrevne og specificerede Jor-

degods, som beløber sig til femten Hundrede Rigsdaler for hver Part, gjør tilsammen efter Testamentets foresagde Tæxt den fulde Capital med tre Tusinde Rigsdaler, hvorudover vi og hermed bestikke og stifte besagde tre Tusinde Rigsdalers Værdie udi Jordegods, og deraf for femten Hundrede Rigsdaler paa hver Deel til en stedsevarende staaende Almisse for bemeldte Skole og Hospital, saa at Indkomsterne deraf bliver redelig anvendt paa hvert Sted til sin bestikfede Brug.

Hvormed vi ville have det saaledes forholdet: Først Skolens Andeel angaaende: at Rector Scholæ Cathedralis i Christiania, nuværende eller herefter kommende, som oppebærer Rettigheden af Godset, bestaaende i Landskyld, 3die Tæge og Bøxelpenge, og svarer dertil efter de satte, saavel som aarlige Tæxter, Tidernes Leilighed og Godsets Tilstand, Indkomsten af Godset for det forrige Aar (efter at de høitfornødne, lovlige og sædvanlige Udgifter ere fradragne) uddeeler aarligen til Bortholphi Dag den 17 Junii offentlig paa Consistorio udi Stiftamtmandens, Biskoppens og samtlige Consistorialium Nærværelse til 2de fattige skikkelige og lærvillige Discipler af den øverste Lectie, som der kan være god Forhaabning om, efter Biskoppens og Rectors gode Skøn og Kiendelse, saa at Pengene enten til dennem selv eller til deres Venner, som dertil kunde være ansvarlige, eftersom

tienligst for Ungdommen eragtes, vorde erlagde, og
 saadan Uddelig, hver Gang den skeer, udi Con-
 stori Protocol til Underretning indført; dog, dersom
 Indkomsten skulle beløbe sig høiere end til 200 Rd.
 paa hver af de to før ommeldte Personer, da skal
 det øvrige gives til en tredie ligeledes skikkelig Disci-
 pel, som kunne være Expectant til samme Stipen-
 dium efter de andre at nyde, naar de afgaaer,
 saasom ingen maa nyde det længere end i tre Aar
 eller fire i det længste, naar han haver bekommet
 det aarlige fulde Quantum; men dersom nogen af
 de hertil beskikkede Discipler tage ilde afsted, eller
 Pengene unyttig forbrøge, og det saaledes sikkerlig
 befindes, da en anden skikkelig Discipel hans Por-
 tion at nyde; forsømmer han og modvillig Skolen
 og Kirken, da miste han saa meget, som for den
 Tid hannem kunde tilregnes, som i hans Sted
 Expectanti gives; men continuerer han i saadan
 Ustikkelighed, da udelukkes han derfra aldeles,
 saasom vores fornemste Henseende er: at de Stu-
 derende, som nyde dette Stipendio, kan opmun-
 tres til at beslitte sig alvorligen paa Stikkelighed og
 sær Dygtighed til Guds og Menighedens Tjeneste,
 saa at de fremfor andre kan give gode Prøver der-
 paa, førend de til Academiet forløves. Til hvilken
 Ende vi og ville, at dersom nogen, som kan være
 af de lærdeste og stikkeligste iblandt dem, der kunde
 dimitteres, vil overblive i Skolen efter de andre,

for at gjøre sig desmere dygtig, at han eller de da nyde sin Andeel af bemeldte Indkomst fremfor andre, saafremt Stipendium da kan være ledigt, og ellers de beskikkede Personer i dette Fald at nyde det endogsaa det fjerde Aar, og maatte da Pengene forud leveres dennem ved den offentlige Examen i Skolen i Hiskoppens Nærværelse til deres Reise og Studeringers Fortsættelse paa Academiet.

2. Af det Hospitalet tillagde Gods oppebærer Forstanderen, som nu er, eller kommende vorder, den aarlige Rettighed; iligemaade af Landskyld, tredie Tage og Børelpenge, og derfor (efterat de høistfornødne, lovlige og sædvanlige Udgifter ere fradragne, i rette Tider, som for andet Hospitalsgod, gjører Røde og Regnskab efter Taxten, og sammes Indkomst efter den Ordonance, som nu er eller herefter maatte gøres, uddeles saaledes: at en skikkelig, fattig nødtørftig Person, som dertil vorder beskikket, nyder deraf en fuld Portion og Tractement, saa meget som de andre Hospitalslemmer nyder, og hvis af Indkomsterne kunde overblive, tilfalder det en anden, som kunde være Expectans i Hospitalet, indtil et Sted for den der inde ret kunde falde, hvilken Almisse, de saa have at nyde deres Livstid, saafremt de den ikke med Uforskiklighed og Ugudelighed forbryde. Sengestederne til bemeldte tvende Hospitalslemmer

vilde de selv strax for det første lade indrette, som siden tilligemed de andre maatte vedligeholdes; saa vilde vi og selv have os den Ret forbeholden for os og vore Arvinger, at iblandt os den bedste, som beqvemmeligst dermed kan have god behørig og skionsom Indseende, skal have Magt til at udnævne de Personer, som samme Almisse baade i Hospitalet og Skolen skulle nyde. Men, hvis ingen af vores Familie ved Tidens Længde dertil skulle findes, da Udnævningen ved Skolen at beroe paa Biskoppens og Rectors Godtbefindende, og ved Hospitalet paa dets Patroner, alt efter foreskrevne Skikkelse og Nødtørstigheds Vilkaar.

Paa det at denne Almisse-Stiftning stedse kan haandhæves og blive ved Magt, da vilde vi paa det kierligste og ydmyggeste have ombedet Hs. kongl. Majestæts høistbetroede Stiftsamtmand her ved Stiftet, og Biskoppen saavelsom samtlige Consistoriales og Magistraten udi Christiania, som nu ere, eller herefter kommandes vorder, at de samme dens Forsorg ubesværgt sig vilde antage, saasom vi og hermed give dennem som respective Forstandere derover Fuldmagt at antage samme Jordegods, eftersom det til hvert Sted er bestikket, under Forsvar og Indseende, saa at intet deraf forrykkes, eller nogen dets rette Tilliggende Skolen eller Hospitalet forvendes. Særdeles hvis imod Formodning nogen Vidtløftighed eller Trætte ved Godset

skulle kunde foresfalde, de da samtlige, med Raad
 og Daad vilde søge det at rette og til Rigtighed
 at bringe, og i det øvrige een for alle og alle for
 een holde over denne vores velmeente Fundats saa-
 ledes, som de agter for Gud med god Samvittig-
 hed at svare, og som de ville, at Guds Velsignelse
 hos dennem skal boe; paa det at dette vore gode
 salige Forældres, saavel som vores christelige For-
 sæt maa stedse geraade til Guds Ære, og fattige
 Studerende og nødlidende Lemmer til Lærb og Be-
 hjælpning, hvilken deres Omsorg og Belgierning
 den grundgode Gud visseligen vil belønne og rige-
 lig velsigke. Men skulle nogen Tid imod Forhaab-
 ning denne vore salige Forældres Almissegave til
 anden Brug forvendes, eller Indkomsterne deraf
 ikke paa foreskrevne Maade aarligen anvendes og
 uddeles, da ville vi og vores Paarørende have
 Magt, dette Guds igien at indfalde og til anden
 gudelig Tieneste at bestikke, saa at det dog stedse
 kan komme og forblive nødtørstige Mennesker til
 Hielp og Husværelse; dette jeg paa egen og samt-
 lige fraværende Medarvingers Begne underskriver
 og forsegler. Actum Brager næs den 9 Januarii
 Sytten Hundrede og Fem.

(L. S.)

Hannibal Stochflet.

Udi Kundatsen anføres Skotte for een Hud og eet Skind, og findes endnu $\frac{1}{3}$ Skind dertil at høre udi Grønved, som efterstaaende Testatoris egenhændige Bygsel-Seddel udviser, der saa lyder:

Jørgen Philipsen, Kongl. Majestæts Bestalter Assistentraad udi Norge og Laugmand over Oplanderne og Hedemarken, gjør vitterlig: at have udi første Bopæl steed og fest nærværende Embret Olsen ni Skind udi dend Gaard Skaatte, og en Trediedeel Skind udi underliggende Grønved, paa Læssøe Skaugen udi Guldbrandsdalen beliggende, som den paaboende Torsten Olsen for ham godvilligen skal have opladt og afstanden (de øvrige fire Skind beholder bemeldte Torsten Olsen endnu selv til videre, efter deres Forening og Mellemhandling). Thi skal fornævnte Embret Olsen samme 9 Skinds Brug udi formeldte Skaatte og de $\frac{1}{3}$ Skind udi underliggende Grønved niude, bruge og besidde med alle tilliggende Lutter og Lunder inden og uden Gierds, som af Arildstid tilligget haver, og med Rette tilligge bør, saalænge han betaler aarlig de deraf gaaende Kongl. Skatter og Contributioner, desligeste sin Landskyld i rette og betimelige Tider, efter Loven og Kongl. Forordninger, samt er mig som sin Jorddrot hørig og lydig, holder Husene ved god Hævd og Bygning, eller sig ei udi noget imod Loven forvirker; og haver han mig Bøxelen efter Loven betalt og for-

nyet. Til Bekræftelse under min egen Haand og
Signette. Datum Mellum i Wangs Sogn paa
Hedemarken, den 18 Juni 1689.

(L. S.)

Jørgen Philipsen Eghd.

C.

Høiædle og Velbyrdige samt Høiædle og Belærværdige
Herrer!

Efter Deres meget ærede af 23 Aprilis, med
høstfulgte Documenter, angaaende at det Gods,
som afgangne Assistentraad Jørgen Philipsen
har testamenteret Skolen og Hospitalets Fattige i
Christiania, maatte for Odel- og Røstieneste befries,
haver vi Hs. Kongel. Majestæt allerunderdanigst
forestillet, hvorpaa høistbemeldte Hs. Majestæt
allenaadigst haver resolveret saaledes:

Vi bevilger allernaadigst, at det Jordegods
som til Christiania Skoles og Hospitals Un-
derholdning er testamenteret, maa, ligesom
andet Fattiges Gods for Odelskat og Røst-
tienstes Svarelse være forskaaet.

Kiøbenhavn's Slot den 4 Octbr. 1712.

Friderich R.

Hvorefter vi Fogderne udi Ringerige og Hadelands samt Guldbranddalens Fogderier, hvor bemeldte testamenterende Gods ligger, haver beordret fornævnte Gods fra Odde og Kostienestes Svarelse, fra afvigte 1 Octbr. og fremdeles, at lade være frie og forskænet, og dets Beløb aarligen udi deres Regnskaber til Omdrag beregne; som vi ikke haver villet efterlade, dennem hermed til tjenstvillig Efterretning at communicere, hvorved vi forblive de gode Herrer's tjenstvillige Tjenere.

Kragh. J. Worm. Bornemann
H. Ochsen. N. Leth. P. Rasmussen.
Johannes Christensen.

Rentekammeret den 8 Octbr. 1712.

Høiædle og Velbyrdige samt Høiædle og
Høi værdige Herrer! Christiania Skoles
og Hospitals Patroner.

Christiania.

d.

Friederich den Fierde, af Guds Naade ic.
Vor synderlige Bevaagenhed tilforn. Eftersom Vi
af een til Os Elskelige Jacob Rasch, Bores Cancellieraad, Rector Theologiæ i Vor Riøbsted Christiania, samt Rector Scholæ sammesteds, under den 4 Juli sidstleden indkommen Memorial allerunderdanigst haver ladet Os referere, atforrige Afsi.

stensraad og Laugmand, afg. Jørgen Philipsen og hans Hustrue Frue Anna Bentsdatter, ved et af 15 Juli 1685 allernaadigst confirmeret Testamente, skal have givet til bemeldte Christiania Skole 1500 Rd., for hvilken Capital Jordegods skal være leveret; men som samme Gods deels ved Restancer, deels ved Opsiddernes Uformuenhed og en Deel af Fjeldskreed skal være bleven forringet, saa at deraf til Datum ei mere til Indkomst skal være at erholde end af 800 Rd. Capital, uanseet Vi samme Gods for Odelskat og Kosttjeneste allernaadigst have befriet; saa haver fornævnte Cancellieraad Rasch paa Borens forventende allernaadigste Approbation, og med Eders Tilladelse, ladet samme Jordegods til Auction opbyde, hvor det skal være udbragt til imod 2400 Rd., naar endda Omkostningerne fradrages: hvorved de aarlige Indkomster saaledes kan blive forøgede, at sex Discipler af Kenterne kan nyde hver aarlig 20 Rd., isteden for nu allene 2de nyder hver 20 Rd.; desaaarsag han allerunderdanigst haver forespurgt sig, om ovenmeldte Jordegods, efter det derpaa skeete Auctionsbud, maa forhandles, eller og, om det endnu videre skal opbydes; og Vi af Eders med formeldte Cancellieraad Rasches Memorial følgende allerunderdanigste Betænkende have fornummet, at saadant hans Forslag med at sælge Godset efter det giorte Bud skal være det allersikkerste og bedste

Middel, som til Skolens Opkomst og Testatoris Intentions Fuldbgyrdelse skal funde udfindes; saa giver Vi Eder tilkende, at Vi den over bemeldte Jordegods i saa Maade holdte Auction herved allernaadigst have approberet; og er Vores allernaadigste Villie og Befaling: at I, efter de skeede Auctionsbud, under Eders Hænder til Vedkommende udstæder vedbørlige Skiøder, saa og over Capitalen, som ved den holdte Auction nu er saa meget høiere udbragt, forfatter en ny Fundation, hvorledes og til hvad Tid Renterne skal uddeles, og saa samme til Vores videre allernaadigste Approbation med forderligste for Os indsender. Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette; og udi det øvrige indberettes af Eder, at I denne Vores allernaadigste Ordre haver bekommet. Befalende Eder Gud. Skrevet paa Vort Slot Fredensborg den 25 August Anno 1727.

Under Vort Kongl. Haand og Signet.

Friedrich R.

(L. S.)

C. Meinichen.

Til

Conferentsraad og Stiftsbefalingsmand Hr. Wilhelm de Tonsberg og Conferentsraad og Biskop Hr. Bartholomæus Deichman, at udstæde behørig Skiøder over

over det Jordegods, som ved Testament af afg. Assistentensraad og Laugmand Jørgen Philipsen og Hustru er givet til Christiania Skole og nu ved Auction bortsolgt med videre.

e.

Vi F r i d e r i c h d e n F i e r d e, af Guds Naade
 re. gjøre alle bitterligt, at som afg. Assistentensraad
 og Laugmand Jørgen Philipsen med Frue afg.
 Anna Bensdatter ved Testamente, allernaadigst
 confirmeret den 16 Julii Ao. 1685, givet haver til
 Christiania Skole 1500 Rd. og for samme Capital
 efter oprettede Fundats, dateret Bragernæs den
 9 Juni 1705, under afg. Etatsraad og Laugmand
 Hannibal Stochflets Haand, som Søn og nærmest
 Arving, udlagt Jordegods, en Deel paa Ringerige
 og udi Hallingdalen, og en Deel paa Læsøe udi
 Guldbrandsdalen, efter den Taxation, som
 bemeldte Fundats indeholder, af hvilket formedelst
 baade dets Elethed og den liden Afgift deraf aarlig
 er falden, man ei har fundet bekomme til aarlig
 Distribution til Disciplerne stort mere end 40 Rd.
 og derfor allernaadigst forgodt befunden, efter
 holdte Auctioner at sælge Godset, og derpaa efter
 Borens allernaadigste Ordre, dateret Kiøbenhavn
 den 25 August 1727, af Borens Conferentsraad
 og Stift-Betalingsmand, Os Elskelige Hr. Vil-
 helm Tønsberg til Ulveland Gaard, Ridder, og
 Borens Conferentsraad og Biskop, Os Elskelige
 Hr. Bartholomæus Deichmanns udstædte Skiøder,

haver for Christiania latinſke Skole, Discipler, Skolen tildeſtoſtørre Gavn og Nytte, erigeret **F i r e** og **T y v e** **H u n d r e d e** **R i g s d a l e r** til en ſtaaende Capital, under det Navn: **Philipſens** **Legatum**, og det med ſaadanne Vilkaar ladet denne nye Fundatſ confirmere efter den førſte her anførte og af Hannibal Stochſet oprettede Fundatſ, ſom følger:

For det førſte: at Renterne aarlig den 17 Junii ſkal uddeles til 6 lærvillige, ſkikkelige og fattige Discipler, fornemmeligen i de øverſte Claſſer, ſom der kunde være god Forhaabning om, efter Biſkoppens og Rectors Skøn og Kiendſe, ſaa hver nyder aarlig tyve Rigsdaler, og det udtrende Aar, ſom til dennem ſelv eller deres Venner, ſom dertil kunde være ansvarlige, efterſom tienligſt for Ungdommen kunde eragtes, worde erlagde, og ſkulle Renterne, naar de ere uddeelte offentlig i Skolen, ſtrax i Skolens Qvitteringsbog indſkrives, med deres Navne under, ſom Renterne nyder, og derhos attesteres af en eller tvende Hø-rere; men ſkulde nogle af de beſtittede Discipler forſømme Skole eller Kirke, ſaa miſter han ſaa meget af ſin Portion, ſom han fra den Tid kunde tilregnes, og dette gives en anden ſkikkelig Discipel; og continuerer han i ſaadan Forſømmelſe eller Uærvillighed, da udelukkes han derfra aldeles. Skulle ellers nogen Capital blive ſtaaende uformo-

bentlig rentefri, da tager for det Aar alle sex lige Deel i den Afgang, som kan forarsages derved.

For det andet: som den forrige Fundats forbeholder den bedste (som er Fundatsens Ord) blandt de Stochflets Arvinger, som beqvemmeligst med Donationen kan have god behørig skønnsom Indseende, at skal have Magt at udnævne de Personer, som Renterne skulle nyde i Skolen, men efter deres Tid at beroe paa Rectors Godtbefindende med Biskoppens Samtykke; saa er Vores allernaadigste Villie, at nu eeneste Søn efter afg. Etatsraad Hannibal Stochflet, Os Elskelige Cancellieraad Fridrich Stochflet, og efter han den i Familien, som beqvemlest kunde af Stiftamtmanden og Biskoppen dertil eragtes, maa ei allene denominere de Personer, som skal nyde Renterne, men endog have Frihed (saasom og Biskoppen med Rector, naar det kommer til dennem at udnævne Personerne, maa ligeledes dertil være autoriserede) at forunde, dog ifkun een tillige af Philipsens eller Stochflets Familie, som i Chr. Skole studerer, alt efter foreskrevne Skikkeligheds og Rødtørstigheds Vilkaar, Renten at nyde fem Aar, nemlig fire Aar i Skolen, og, om Personen bliver beqvem til Academiet, før de 5 Aar expirerer, da at nyde og et Aar paa Academiet 20 Rd., som saaledes i Skolens Qvitteringsbog skal annoteres, førend samme Stipendiarius til Academiet dimitteres, og

det for at opmuntre andre til Gaver for deres Børns og Families eget Bedste, som Vi og for at opmuntre Rectores at vigilere for Skolens Opkomst og Disciplernes Tarv, sær og i Henseende, at ikige Rector, Bores Cancellieraad, Os Elskelige Jacob Rasch, ei allene har aarlig den meste Tid til de tvende Discipler forud betalt og forskudt de aarlige uddeelte 40 Rd., men ogsaa ved sin Flid udbragt dette Gods til saa anseelig en Summa, allernaadigst tilladt og forundt Rectoribus, og for een deres Sønner at nyde 4 a 5 Aar Renter af dette Stipendium, og det med samme Vilkaar, som for benævnte Testatoris Arvinger.

For det Tredie: ville Vi allernaadigst efterdags saaledes have anordnet, ei alene for denne Fundats Capital, men for de andre Capitaler, som findes nu ved Christiania Skole, at, som det tilkommer Biskoppen med Rector at staae til Ansvar for de aarlige Renters Uddelelse efter Bores allernaadigste Ordre af 9 Mai 1718, at der strax oprettes en Protocol paa Skolens Befordring over alle Skolens Capitaler, hvilke under Dag og Dato skal underskrives og forsegles af Stiftamtmanden og Biskoppen, Rector, Sognepræst og Rector, som Capitulares, og naar nogen af disse Fornævnte ved Døden afgaaer, bør lige Underskrift at skee af den Succederende, under Dag og Datum, for at vide Inspectionsterminen,

og skal udi samme Protocol, efter denne Fundatses Publication, paa Capitlet og Raadstuen indskrives strax alle Capitalerne, ligesom de indkommer, hvilke Capitaler paa sikkert Pant og paa lovlig Maade igien skal udsættes, som disse Inspectorer selv ville ansvare, og skal de oprettede Obligationer i bemeldte Skolens Protocol indskrives, hvilken Protocol skal bevares i Stiftskisten, og Copie deraf en ligge paa Raadstuen og en paa Stolen; saa skal og ved hvert Aars Udgang trykkes en Liste paa de udsatte Capitaler med Navn paa Summen, Pantet og Pantsættøren, for enhver af Inspectores at have til Eftersyn for Capitalens Rigtighed, som ogsaa for den af Stochfleths Familie, som haver Denominations Ret, og bør den samme Liste paategnes første Session efter Nytaar udi Capitlet af Notarius, som ogsaa paa Raadstuen af Raadstueskriveren, og derefter paategnet meddeles til de herudi denne Fundats andragne Inspectores og Denominations-Mænd, og skal, i Kraft af denne Fundats, værende eller efterkommende Stiftamtmand og Biskopper have Fuldmagt og Myndighed til at paalægge Magistraten, som ogsaa 2de af Borgerne, at have Inspection og Omsorg for disse Penges Sikkerhed og Udsættelse tillige med Capitularibus, naar Fornødenhed kunde udfræve, at Capitulares ikke kunde ret besørge alt efter denne Anordning, formedelst Alderdom,

Swaghed, Uformuenhed eller andre skielliche Aarsager. Hvorefter de Bedkommende sig allerunderdanigst haver at rette, ei giorendes herudi nogen Hinder eller Forsang i nogen Maade, under vor Hyldest og Raade. Givet paa Vort Slot, Kjøbenhavn den 19 Novbr. Anno 1728.

Under Vor Kongl. Haand og Signet.

Friderich R.

(L. S.)

2. Peter Staals Gave til Wordingborg Skole.

Som det Guds viise og naadige Forsyn efter 36 Aars Tieneste og Embede i Wordingborg, deels som Hører ved den latinske Skole i 6 Aar, deels som Personel, og residerende Capellan i 30 Aar, nu haver beskikket mig underskrevne Johan Peter Staal et bedre og fordeelagtigere Levebrød, ved Forskyttelse herfra til at være Sognepræst for Baarse og Beldringe Menigheder i Sieland, haver jeg med min fiære Hustrue Christiane Sophie Kellerman, hendes velvillige Samtykke besluttet, at give, skænke og overdrage, ligesom vi og hermed give, skænke og med fuld.

Kommen Eiendoms-Ret overdrage den vores fæl-
 lede Boe tilhørende, og paa Torvet her i Byen
 imellem Hr. Tolder Jeger og Klokker Sr. Gram,
 deres Eiendomssteder beliggende, afbrændte øde
 Byggeplads med Gaardsrum og Hauge i den Læng-
 de og Bredder, som samme med Rette tilhører og
 jeg den selv eiet haver, saa og den til samme efter
 Grund-Taxten 3 Mk. hørende Græsgang paa
 Byens Dre og Galgemader samt Knudskou; lige-
 ledes den dertil hørende Anpart Jord, beliggende
 paa Byens Steensved paa Traneholmen og bestaaer
 af to Tønder 2520 □ Al. Lands Udsæd, med alle
 andre Grunden tilhørende Rettigheder og Herlig-
 heder, alt til den latinske Skole her i Byen, saa-
 ledes at samme herefter skal tilhøre og følge be-
 nævnte Skole, som en fast og urygkelig Eiendom,
 da vi og vores Arvinger ingen videre Lod og Deel
 deri haver; og ligesom Skolen fra indeværende Aars
 Begyndelse og fremdeles nyder alle de Fordele,
 som af disse Eiendomme kan indbringes, saa beta-
 ler den og fra samme Tid alle deraf gaaende Skat-
 ter og Onera. Men som denne ringe Gave paa en
 efter vores Skønnende bedst passende Maade kunde
 anvendes, have vi tillige besluttet, at alt, hvad af
 samme, efterat Skatter og Udgifter ere fradragne,
 aarlig til Fordeel kan udkomme, ved hvert Aars
 Udgang af Skolens Forstandere til anden Lectie
 Hører, nuværende eller efterkommende, som en

liden Forbedring i hans ringe Indkomster, skal udbetales; og ligesom vi giøre os det Haab, at Skolens Foresatte ei lade sig fortryde den hermed havende ringe Umage, saa troe vi og, at dette lidet Legatum under de høie Herrer Directeurer og de gode Herrer Inspecteurer, deres Op- og Tilsyn, samt Rectors Forvaltning, bliver anvendt paa denne Maade, til Nytte for anden Lectie Herrer alene; og da Byggepladsen ei vel for Skolens Regning kan bebygges, synes beqvemmeligst, at samme med den tilhørende Græsgangs-Kættighed paa Dre og Knudskou (som fra Grunden uadskillig), paa Condition at den inden en vist bestemmende Tid, ifølge det Kongl. danske Cancellies Resolution, bebygges, ved offentlig Auction jo før jo heller bortselges; ligeledes, at Jorden paa Steensved, om den kunde udbringes saa høit, at Renten deraf kunde overstige det, som den aarlige Afgift ellers kunde indbringe, og ved offentlig Auction (dog ei efter Byens Vedtægt til nogen udenbys) blev bortsolgt; da de deraf udkommende Summer, som andre Skolens Midler, udsættes, og Renten deraf, som meldt, anvendes.

Til ydermere Befræftelse have vi dette vores Overdragelses- og Gavebrev, som strax ved Byestingsretten her, uden videre Varsel, maa læses og protocolleres, og derefter i Stifts-Archivet

henlægges, egenhændig begge underskrevet og med mit Signete forseglet.

Wordingborg den 10 April 1788.

J. P. Staal.

(L. S.)

Læst for Retten paa Wordingborg Byeting og protocol-
leret i Skiode- og Pante-Protocollen Lit. C. Fol. 124.
Mandagen den 14 April 1787.

testerer Beck.

III. Presbeviisninger.

Da Hs. Majestæt den 28 Januar 1809 i egen
allerhøieste Person præsiderede Sine Ordeners Ka-
pitul, udnævnte og optog Allerhøist samme Rector
ved den lærde Skole i Horsens, Professor Ole
Worm, til Ridder af Dannebrogordenens fjerde
Classé.

IV. Befordringer.

Under 14 April d. A. er Adjunct ved den lærde Skole
i Horsens, Jens Møller Bogelius, efter An-
søgning i Raade entlediget fra sit Skole-Embedé,

og under s. D. er Alumnus af det pædagog. Seminarium, Frederik Carl Rosen, allernaadigst bestikket til Adjunct i hans Sted.

V. Nogle Efterretninger om den forhenværende Latinskole i Nykøbing i Nds Herred i Sieland, dens Indtægter, Fonds, og disses Fordeling *a*).

Det er bekiendt, at endeel af de mindre Latinsko-
ler bleve ved Forordningen af 17. April 1739 ophæ-
vede, efterdi, som Lovgiveren udtrykte sig, den
store Mængde af Trivialskoler næsten i hver Kiøb-
sted var baade Landet og Studeringer til større
Skade og Hinder end Fordeel og Opkomst. Blandt
disse Skoler var ogsaa Latinskolen i Nykøbing
i Sieland.

Denne Skole var i Aaret 1592 stiftet af Kong
Christian den Fierde, der ogsaa til Rectors Løn-
ning havde henlagt Kongetienden af Næminderup
Sogn. Det hidtil utrykte Stiftelsesbrev lyder
saaledes:

- a*) Udgiv. vil Tid efter anden, naar Rummet tillader
det, meddele saadanne Efterretninger om de ned-
lagte Latinsko-ler og deres Fonds, for saavidt disse til
andre lærde Skoler ere henlagte.

Christian den Fierde ꝛc. Vor synder-
 Gunst tilforn. Vider, at som Vi nu naa-
 digst have undt, bevilget og tilladt, at udi
 Vor Riibsted Nykøbing i Ods Herred maa
 stiftes og anrettes en Trivialskole, hvorudi
 Ungdommen der sammesteds kunde udi boge-
 lige Konster informeres og optugtes, efterat
 det vore Undersaatter der sammesteds skal være
 til for stor Besværing og Omkostning at skikke
 og holde deres Børn til Disciplin og Lærdom
 udi andre omliggende Riibstæder; og have
 ogsaa derfor bevilget og tillagt Vor og Kro-
 nens Anpart, Korntienden af Åsminderup
 Sogn derudi Herredet, til Skolemesterens Un-
 derholdning der sammesteds. Thi bede Vi
 Eder og ville, at I med det første til beleilig
 Tid Eder udi fornævnte Vor Riibsted Nykø-
 bing forsamler, og der med Borgemestere og
 Raadmænd der sammesteds paa et beleiligt
 Sted derudi Byen anretter, stifter og forord-
 ner en Trivialskole, hvorudi Ungdommen kun-
 de blive udi bogelige Konster informeret og
 optugtet, og siden have Indseende, at en god
 skikkelig og lærd Person bliver dertil forord-
 net, som samme Skole vil og kan tilbørligen
 forestaae, som det sig bør, saa at Ungdom-
 men der sammesteds kunde blive holden til
 Disciplin og Lærdom, at de udi Fremtiden

kunne være og blive Gud til Ære og den christne Kirke og Menighed til Gorfremmelse. Dermed befalende ic.

Actum Hafniæ 20 Juni 1592.

Denne Befaling var udstædt til Hermann Jull, Embedsmand paa Dragsholm, og Peder Winstrup, Superintendent i Siellands Stift.

Ved denne Skole var kun een Lærer, nemlig Rectoren, der tillige var Degn paa Stedet. Efter Thura (Valvæ scholar. danici regni apertæ; manus., som tilhører Universitetsbibliotheket) havde den, da den i Aaret 1739 blev nedlagt, havt 13 Rectorer, blandt hvilke ingen er mærk- værdig. Den sidste var Nic. Haar Wegner, hvilken Skolecommissionen i sin under 10 Septbr. 1739 indgivne Betænkning a) foreslog at tilbyde et godt Degnekald, som først maatte vorde ledigt.

Ved Reductionen bestod Skolens Fonds og Indtægter alene i: 1) Åsminderup Sogns Konge-

a) Denne Commissionens Betænkning angaaende de Læreres Entledigelse, Forskyttelse eller anden Befordring, som for Tiden vare i Embede ved de Skoler, der nu skulde ophæves, er Bilag D. til dens Forestilling. Bilagene A. B. og C. ere trykte hos Bogtman iv. D. 1. B. G. 731 — 750.

tiende, som beregnedes til 50 Rd. aarlig a); 2) nogle faa legata, som i alt beløb sig til 366 Rd. 4 Mk.; og 3) Degnepensionerne, der ansloges til 30 Rd. Rectoren nød desuden, som nybemærket, Degnekaldets Indkomster. Disse Indtægter bleve nu, da Skolen nedlagdes, saaledes fordeelte b), at

1) til den danske Skole paa Stedet henlagdes:

a) Skolehuset, med Forpligtelse at vedligeholde samme.

b) Degnekaldet med dets Accidentier, saaledes som Rector det før havde haft.

c) De ovenanf. Legater, til Beløb 366 Rd. 4 Mk.

2) til Conrectoratet ved Kiøbenhavns Skole Aasminderup Kongetiende.

3) til Roeskilde Skole Degnepensionerne af Dds Herred.

Denne Fordeeling bestaaer endnu; dog er i Henseende til Aasminderup Tiende følgende at mærke:

I. At den ikke længere er umiddelbar knyttet til Conrectoratet ved Kiøbenhavns Skole, men siden 1803, da Conrector Professor Sahl blev

a) I Aaret 1807 indbragte denne Tiende 292 Rd.

Sognets tiendeydende Hartkøn er nu 175 Tdr. 3 Skpr. $1\frac{1}{2}$ Alb.

b) See Rescript. af 9 Oct. 1739 hos Fogtmann iv. D.

I. B. G. 734 og 745.

entlediget, i Overeensstemmelse med de allernaadigst fastsatte nye Regler for Skolelærernes Besoldning, inddraget under Kiøbenhavns Skoles Kasse, af hvilken igien samtlige Lønninger udredes.

2. At af denne Tiendes Hartkorn er nedlagt:

1. mod Refusion:

- a) 2 Tdr. 5 Skpr. af Ubberup Byes Hartkorn, forsaavidt dette hørte under Åsminderup Sogn (det øvrige nedlagte Hartkorn var Højbye Sogn tilliggende). Af disse 2 Tdr. 5 Skpr. nedlagt Hartkorn svares aarlig til Cathedralskolen, som Refusion for Kongetienden, 3 Tdr. 4 Skpr. Byg af den Kongelige Jordebogskasse.
- b) 5 Tdr 3 Fdk. 2 Alb. Hartkorn af Svenstrup forrige Hestekoppels Jorder. Heraf svares ligeledes i aarlig Godtgjørelse for Tienden $2\frac{2}{3}$ Skp. Rug, $5\frac{1}{3}$ Skp. Byg, en Godtgjørelse, der allerede i Aaret 1727 findes saaledes at være svaret og efter Capitelstaxten betalt til Rectoren i Nykøbing, og nu, ifølge senere Rentekammer-Ordre af 25 Mai 1776, betales efter hvert Aars Capitelstaxt med Penge af det Kongl. Odsherredske Gudses Jordebogskasse.

2. uden Refusion:

Af Schaverup Byes Hartkorn 1 Td. 5 Skpr. 1 Fdk. $2\frac{1}{2}$ Alb., der ved det Kongel.

Rentekammers Foranstaltning fra 1 Januar 1798 er indtaget til Skov under Anneberggaards Skovlodder.

I Skrivelse til forrige Commission for Universitetet og de lærde Skoler af 21 August 1804 har fornævnte Kammer, i Anledning af begiert. Godtgørelse for Tienden af sidst omtalte Hartkorn, tilføiendegivet, at, ligesom Lovens 2 — 23 — 1 bestemmer, at, af hvis ikke saaes, deraf gives intet til Tiende, saaledes saae Kammeret sig, efter Omstændighederne, ikke istand til at udvirke videre Refusion for Tienden af berorte Hartkorn, end den vedkommende Beneficiarius for hans Embedstid udbetalte; men at det derimod havde foranstaltet, at Vedkommende maatte for Fremtiden blive ufrævede for Kongel. Skatter af Kongetienden af meerbemeldte nedlagte Hartkorn.

VI. Stipendiefordeeling

Ved Kiøbenhavns, Odense og Christiania Cathedralskoler, for Aaret 1809 a).

- a) I Overensstemmelse med Reglementerne for disse Skoler s. 27 — 30. Hvad der bespares ved de ubesatte Stipendiepladser, henlægges til Stipendieoverskudsfondet ved enhver Skole, og anvendes siden til

1. Kiøbenhavns Cathedralsskole.

Stipendiet af første Klasse, eller 50 Rdlr. er tildeelt 10 Disciple. For den ene af disse oplægges heraf 20 Rdlr., for den anden 30.

Stipendiet af anden Klasse eller 35 Rdlr. fire Disciple. For de tre af disse oplægges 19 Rdlr., for den fjerde 20 Rdlr.

Stipendiet af tredie Klasse eller 20 Rdlr. tre Disciple. For den ene af disse oplægges 10 Rdlr.

Fri Underviisning, uden Pengeunderstøttelse, er tilstaaet 10.

2. Odense Cathedralsskole.

Stipendiet af første er tildeelt fem Disciple; for hver af dem oplægges heraf 20 Rdlr.

Stipendiet af anden Klasse fire Disciple; for hver af dem oplægges 15 Rdlr.

Stipendiet af tredie Klasse syv Disciple; for hver af dem oplægges 8 Rdlr.

Fri Underviisning er tilstaaet 9.

3. Christiania Cathedralsskole.

Stipendiet af første Klasse er tildeelt syv Disciple; for tre af disse oplægges 25 Rd., for tre 20.

Understøttelse ved Universitetet for trængende Dimissi fra Skolen, naar de ved academisk Examen dertil giøre sig værdige.

Stipendiet af anden Klasse fem Disciple; for hver af dem oplægges 15 Rd.

Stipendiet af tredje Klasse fire Disciple; for hver af dem oplægges 10 Rd.

Fri Underviisning er tilstaaet 6.

VII. Skolekrifter.

1. Historisk Udsigt over Norges Skiebne i den syvaarige Krig. Et Indbydelsesskrift til den offentlige Examen i Christiania Cathedralskole den 19 Septbr. 1808, af P. Stoud Platou, Overlærer i Historie og Geographie. Christiania 30 S. 4.

Tidsomstændighederne foranledigede Emnets Valg. Forfatteren begynder derfor ogsaa strax med Udbruddet af de Følelser, som de seneste Begivenheder indaatte fremkalde i Patriotens, i Nordmandens Bryst, og som allerede det foransatte Motto udtrykker. „Glæd dig, gamle Norge! — saa taler Forf. S. 2 f. — dine Sønner ere dig værdige, og i Kampen klæppefaste som du og dine Fielde. Glæd dig! vort stolte Moderland, skönt du kan have Ret til at sørge, fordi dine stolte Kæmper's Kraft og Heltedaad ikke fælder, ikke knuser Krigens og Ulykernes egentlige Ophavsmænd, Guldmen-

dene, Kræmmerne, Kænkesmedene og Menneskehandlerne, der tændte Krigsfluen i det fredsomme Nord. Nei! hiin Røverflot flygter fra vore Kyster, efterat have stiftet Kiendskab imellem tvende Ra-
boefolk, Nordboere og Klippeboere, af Natu-
ren Brødre, skabte til at elske hinanden, og at
modtage af os, som vi af dem, den trofaste Nord-
boers ærlige Haandslag. Dette Ridningsværk er
Brittens seneste Heltedaad. Al! hvi misfiende
dog Nordens Raboe og Broder-Nationer hinan-
den? "

Den Tanke, som ligger i de sidste Ord, maatte
naturligviis minde Fors. om hiin den Eloge Magre-
thes store Mesterværk, hiin stolte Calmar foree-
ning, der skulde have dannet Scandinavien
til en af Europas mægtigste Stater, dersom Eplid
og Evedragt ikke havde løst og tilsidst sønderre-
vet Baandet mellem Raboe og Brødre *a*). Det
brast efter 126 Aars Forløb, det svage Baand,
der knyttede Sverrig til Twillingrigerne; thi Ma-
grethes Efterfølgere manglede hendes Aand og hen-
des Wiisdom. Men Dan og Nor holdt det Løfte,

a) Udgiv. benytter denne Leilighed til at giere opmærk-
som paa en interessant af Hr. Overlærer Tronel i
Odense, som Indbydelseskrift til Skole-Examen
sammesteds i October 1807, udgiven Afhandling om
Aarsagerne til Calmar-Unions Ophævelse.

de havde givet hinanden, og bleve bestandige i Troskab.

Fyrgetyve Aar efter Calmar-Unionens fuldendte Brud tændtes Krigsluen mellem Sverrig og Twillingrigerne. „Siden den Tid siger Furf., have Nordboerne 6 Gange seidet mod hverandre og i samfulde 30 Aar ødelagt hinandens Byer, Stæder og Lande; destoværre som oftest blot ved fremmede Staters Politik, og i Særdeleshed, i Fortid som Nutid, ved den Alting ødelæggende vindesygge Kræmmer- Politik. Adskilte ved Strømme og Have, har Dan og Nors Riger ofte maattet kæmpe hver for sig; oftest maattet bestaae ved egne Kræfter; men stedse have de vidst at hævde deres Selvstændighed; stedse have de vidst usvækket at vedligeholde det Venkabs og Broderbaand, som nu i meer end fire Aarhundrede ubrødeligt har omslynget disse Twillingriger.“

At fornye Erindringen om Norges Skæbne i disse Krige, under hvilke det fiækt udstod saa mange Ulykker, gjorde saa mange høimodige Opofrelser, troede Furf. at ville være et især for Diebliffet ikke utafnemmeligt Foretagende, og det var derfor hans første Idee at give en historisk Udsigt over alle forommeldte Kriges Indflydelse paa Norge; men da nærværende Afhandlings Bestemmelse ei tillod en saa vidtudsækt Plan, indskrænkede

han sig til den første eller syvaars Krigen 1563 — 1570.

Som Indledning til dennes Historie forudsættes 5 — 6 nogle almindelige Bemærkninger over de Omstændigheder, der betage samme en Deel af den Interesse, den ellers for Nordmænd kunde have. Saadanne Omstændigheder ere: at denne Krigs Begivenheder ere allerede henimod halvtredie Aarhundrede bortfiernede fra vor Tidssalder; at de norske Begivenheder saare skidesløst og ligegyldigen ere optegnede, stundom reent forbigaaede; saaledes f. Ex. findes saa godt som intet om Forsvarsvæsenets Organisation i Norge til den Tid, intet om Sarpsborgs Opbrændelse, intet om Jæmtlands og Hæriedalens Gienerobring af de Svenske &c.; at der ingen synderlig Plan eller Sammenhæng var i denne Krigs mangfoldige Operationer, der meest bestode i enkelte Streiferier og Røvertog, i hvilke man, for det meste med fremmede leiede Tropper, paa det grusomste, og uden at det gjorde noget Udslag i det Hele, ødelagde hinandens Grændselande.

Efter disse Bemærkninger, der tiene til at bestemme Grændserne for Læserens Fordringer, gaaer Forf. S. 7 over til sin foresatte Gienstand: Historisk Udsigt over Norges Skæbne i Syvaarskrigen med Sverrig fra 1563 til 1570.

Da Forf. ikke har havt Udgang til andre end trykte Kilder, og følgelig alene har kunnet sammenstille allerede bekiendte Gierningsfager, saa vil Anm., uden at meddele noget Udtog, indskrænke sig til at hidsætte de almindelige Bemærkninger, og Betragtninger, hvormed Forf. S. 26 — 27 slutter sin historiske Udsigt.

„Et Møde til Stettin blev bestemt i Juli Maaned 1570. Gesandterne kom sammen, og disputerede; paa det nærmeste var Sagen atter bleven til Intet. Men da fremstod den keiserlige tydske, den franske, samt den saxiske Minister som Fredsmæglere. Under Trudsel af at angribe den af Monarcherne, der viste sig utilbøielig til Fred, sluttede disse Herrer, i Overværelse af adskillige danske og svenske Gesandtere, endelig Stettinerfreden den 13 Decbr. 1570. Det roeskildske Fredsfordrag blev lagt til Grund; men ligesaa tydeligt og syndigt som dette er, ligesaa vidtsbævende og ordrigt er den i det tydske Sprog forfattede Fredsaft til Stettin *a*). Alle Artikler, der forhen som Norge vedkommende ere anførte, stadfæstedes. Mærkelige ere derimod i Stettinerfredens 10de Artikel disse Ord: „Mens eftersom de Pladser, Jämtland og Härjedalen, samt de frataagne Skibe

a) Den findes, oversat paa Dansk, heel indført hos Resen S. 236.

og Stykker, som til Hs. Kongl. Bærdighed til Danmark skulle restitueres, langt fra ikke opnaae Elfsborrig Huses Værd og Værdie o. s. v., saa have vi Commissarii formaaet de svenske Gesandter til at bevilge og tilsiige, at deres naadige Konge og Herre, foruden berørte Jämtland og Härjedalen, samt Skibes og Stykkers Restitution, venligen vil betænke og erkiende H. K. M. til Danmark med en Summa Penge af 150,000 Rdlr. " Alligevel udgior disse fordums norske Provindser, der bleve afstaaede til Sverrig Aar 1645, omtrent 450 Kvadratkile, og har over 26000 Indbyggere a).

Man seer altsaa heraf, ligesom og af de mange Beleiringer, Elfsborg og Bohus Slot maatte udstaae, hvor høist vigtige og betydelige disse to Grændsefæstninger paa den Tid bleve betragtede. Dette er og saa meget mere rimeligt, som Sverrig ved Tabet af Elfsborg aldeles var bleven udelukket fra Kattegattet, da den hele øvrige Søekyst fra Svinesund til Øresund stod dengang under det danske Herredomme. Sverrigs daværende ubetydelige Kyst ved Kattegattet maa tillige være Mærksag til, at der i den hele Krig intet Søeslag forefaldt Nord for Øresund; thi naattet saavel Dan-

a) Kønig. E. Tunnelds Geographie öfver Emerige, siette Uplagan, 3 B. S. 59 og S. 102.

mark som Överrig havde store Flaader i Søen, uagtet der rundt om ved Östersøens Kyster holdtes flere betydelige Skient, i det hele uafgiorende, Søeflag, findes aldeles intet om Søetog i Kattegattet eller Nordsøen, naar alene undtages de faa Skibe, der i Maret 1564 bleve sendte til Trondhiem til Ewert Bildes Undsætning, samt de Skibe, der i Mai 1567 løb ud fra Helsingør herhid til Aggershus, for at frie dette Slot fra Beleiring. Om Norge paa den Tid haver havt Søedefension eller ikke, skal jeg ei kunde sige, men angrebet til Søes blev Norges Land ikke. Mærkværdigt er det forresten, at uagtet Danmark i denne Krig havde flere berømte Admiraler, som Peder Skram, Otto Rud, Herluf Trolle, og desuden blev understøttet af Lübeckernes Orlogsslaade, saa synes det virkelig, som havde den svenske Flaade for det meste Overherredømmet i Östersøen, ja truede engang selve Kiøbenhavn med Beskydning. I det mindste havde Danmarks Orloggere mange og svære Uheld i denne Feide."

Det sidste Blad bekiendtgjør nærmere Anledningen til Programmet's Udsædelse, og endes med disse Ord: „Men at vi, midt under Krigens Bulder, medens Kienderne selv kun vare faa Mile fiernede fra Norriges Hovedstad, saaledes have ikke alene i dette Krigsjaar trygge funnet søgte vore fredelige Sysler, men ogsaa tillidsfulde haabe

i det kommende Aar at kunne nyde samme Lykke; det tilstaae vi med sand og inderlig Taknemmeligheds Følelse, at vi alene skyldte vort Norges troe Mænd, vore udmærket brave Krigere, og deres ædle Hærfører, Helten, Borgeren og Mennesket Prinds Christian, hvis Navn vil leve i Norges Aarbøger, og stedse være helligt for hver ærlig Normands Hjerte.

2. Nyekjøbing lærde Skole siden dens Reform i Novbr. 1806; et Indbydelseskrift til den offentlige Examen sammesteds i October 1808, ved S. N. J. Bloch, Skolens Rector. Kiøbenh. 1808. 30 S. 8.

Den Jagttagelse, at Pulicum endnu ikke i Almindelighed synes at være tilstrækkelig bekiendt med de nye, i det lærde Skolevæsen skete, Forbedrings Tendency, Aand og virkelige Bessaffenhed, og at dette Ubekiendtskab endog hos fornuftige og liberalsindede Folk endnu ofte anlediger mangelurigtig Dom, bestemte Forf. til, ved dette første Skoleprogram at give Læseren en kort historisk Notiz om, hvad i Nyekjøbing Skole allerede, som en Folge af dens Reform i Aaret 1806, er foranstaltet og udrettet, og derved at sætte Forældre istand til at see Skolen fra de Synspunkter, hvorfra det er vigtigt, at den sees af dem.

Hvad Forf. i denne Hensigt forklarer om Skolens Bestemmelse, Underviisningens Diemeed og Bessaffenhed, Disciplinen, Stipendie-Væsenet, Vilkaarene for Disciplenes Optagelse m. v. er i det Væsentlige Udtog af det, som ved de senere allerhøieste Anordninger angaaende det lærde Skolevæsen er foreskrevet, og Anm. anser det derfor overflødigt, her at gientage, hvad Læseren enten kan forudsættes allerede at vide, eller dog, ved at eftersee de kongl. Anordninger, let kan forskaffe sig fornøden Kundskab om. Kun vil han meddele et Par af de Bemærkninger, som Forfatteren, med særdeles Hensyn paa mindre rigtige Meninger eller Sædvaner, leilighedsviis har anbragt deels i Texten deels i tilføiede Noter.

Den første Bemærkning forekommer S. 6, hvor Forf. viser, hvor upassende det Navn „Realskole“ er, hvormed man saa meget ofte hører og seer de lærde Skoler i deres nye Form betittede. „Urigtigheden, siger Forfatteren, af denne Benævnelse bliver saa meget mere indlysende, naar man gaaer tilbage til Ordets Etymologie, som hidskriver sig fra den, i det mindste af Revisionsverket noksom bekiendte, uheldige Distinction imellem Verbal- og Realskoler, hvis Urimelighed alene hindrede den fra at forvolde en virkelig Separation imellem Real- og Verbal-skoler. Men denne Strid har forlængesiden uden farlige Følger lagt

fig, og vore Skoler ere, til Held for vor Ungdoms Dannelse, ikke bleve indskrænkede til bare Realier. Alligevel har det eensidige og stæve Navn af Real-skoler ikke alene conserveret sig i Folkets Munde, men endog ynglet de i denne Forstand heel underlige Benævnelse af "realisere" og "Realisering." a).

En anden Bemærkning angaaer den Formening, mange Forældre staae i, at det, for at befordre deres Børns Fremgang, er nødvendigt eller gavnligt, at holde til d. s. en Manuducteur eller Privatlærer, der ofte blot er en anden ældre Discipel, som skal giennemgaae med dem, hvad de paa Skolen ei rigtig have fattet. „Ugierne, siger Forfatteren S. 25, vilde jeg, at dette Uvæsen skulde faae Indpas i Skolen; og jeg kan saa meget mindre undlade at advare derimod, som en mangeaarig Erfaring har overbevist mig om, at det gierne var de sletteste Disciple, der behøvede saadan Efterhielpning. Men den er aldeles ufor-nøden. Den Underviisning, der gives i Skolen, er i eet og alt indrettet efter hver Classes Fatter

a) Udgiveren har over samme Punkt yttret sine Tanker i sit Program de pretio literarum romanarum nostra ætate rite æstimando p. 28; i Univers. og Skole-analerne 1808 1 B. S. 50 f.; og i sin Tale om den academiske Borgerrets Betydning, Hæder og Pligter S. 15 f.

ævne, altsaa fuldkommen tilstrækkelig. Og kan en Discipel ei følge den med sine Tanter, da mangler han enten fornødent Genie eller fornøden Opmærksomhed, og ingen af Delene kan hin privat Veiledning give ham. Tvertimod skader den ham gemeenlig i begge Henseender: først, fordi den hindrer hos ham den Selvvirksomhed, der til Egnernes Uddannelse er saa yderst vigtig; og dernæst, fordi den gjør ham sorgløs og uopmærksom ved den Underviisning, der gives i Skolen, og dog i Almindelighed maa supponeres at være bedre end den private Efterhielpning. Vist nok kunde der gives Tilfælde, hvor jeg vilde billige, ja maaskee endog tilraade Benyttelsen af privat Veiledning, saasom naar en Discipel enten var i et enkelt Fag saa langt tilbage, at han for en kort Tid behøvede Hielp for at indhente de øvrige i Classen, eller var saa upaalidelig, at han intet udrettede, med mindre der med hans Privatflid holdtes bestandig et Slags ansporende Opsyn; men for at kunne forebygge Misbrug og fordærvelig Anvendelse af den private Hielp, ønskede jeg dog, at samme aldrig toges uden mit Vidende eller foregaaende Overlæg med mig."

S. 17 gjør Forf. Regnskab for, hvad af ham selv i Forening med hans Medlærere er foranstaltet i Særdeleshed til Glids og Sædeligheds Bedligholdelse hos Skole-Ungdommen. Til disse

Foranstaltninger hører ogsaa denne, at enhver Discipel har sin egen Characterbog, hvori det Vidnesbyrd, han for hver Uge har fortient i enhver Rubrik, indføres, og som ugentlig forevises Forældrene eller hvem, som staae i disses Sted, og af dem som foreviist paategnes. Schemata til saadanne Characterbøger eller ugentlige Ekudsmaal have Lærerne ladet trykke med en Forerindring angaaende deres Indretning og Brug.

Angaaende Skolens Local seer Korf. sig med Sandhed istand til at sige S. 17, at ingen Skole kunde ønske sig det bedre, og at faa glæde sig ved at have det Lige, en Fordeel, der saa meget mere paastionnes, jo flattere den Leilighed var, som forhen havde^{a)}. I Gaarden vil man (S. 19) efterhaanden søge at anbringe, hvad der til at befordre en passende Grad af frivillig Gymnastik kunde være tjenligt.

VIII. Blandede Efterretninger.

Ifølge allernaadigst Resolution af 30 Jan. 1807 er den Christiania Cathedralskole beneficerede Gaard Bisser, i Thunø Sogn, Moss Fogderie, Smaa-

a) See disse Annaler 1808 1 B. C. 361 ff.

lenenes Amt, Matrif. No. 41, af Skyld 2 Skpd., 6½ Lspd. Tunge, hvortil Christiania Skole har Bøxelret, men hvori den ikkun eier Landskyld af 10 Lspd. Tunge, for saavidt Skolens Eiendom angaaer, overdraget Opsidderne Anders Jensen og Christian Johansen for en Riobesum af 1400 Rd., hvortil bemeldte Gaard af Realisations-Commissionen ^{a)} var taxeret. Den betalte forhen i aarlig Afgift 7 Rd. 1 Mk. 10 s.

Ved Kongl. Resolution af 4. Decbr. 1807 er den til Cathedralskolen i Tronhiem henlagte Gaard Nedre-Landstad i Sparboens Præstegield, Jnderens Fogderie og Nordre-Tronhiems Amt, af Skyld 1 Spand, overdraget Ole Michelsen Røsche til Eiendom for hans ved Auctionen den 23 April s. A. gjorde høieste Bud, 1010 Rd., hvilken Sum var 410 Rd. over Burderingen. Gaarden svarede tilforn i aarlig Afgift 4 Rd. 3 Ort 8 s.

Ligeledes er det, i Henhold til foregaaende allernaadigste Resolution af 15 August 1806, bevilget, at 18 Marklaug, som ere beneficerede Cathedralskolen i Tronhiem i Gaarden Dvne, Matr. No. 228, i Strinde og Selboe Fogderier og Søndre Tronhiems Amt, maae overdrages Lars Larsen Dvnet for den af ham ved Auction den 24

^{a)} See disse Annal. 1807. 1 B. S. 274 ff.

Octbr. 1808 budne Riisbesum, 170 Rd. og i øvrigt under de ved Auctionen bekiendtgjorte Vilkaar. Bemeldte 18 Marklaug vare vurderede til 150 Rd., og svarede hidtil i aarlig Afgift 2 Rd. 88 ø.

Efter Univers. og Skole-Directionens dertil givne Tilladelse blev den 20 August 1807 i Odense holdet offentlig Auction over 333 Bind af saadanne, Cathedralsskolens Bibliothek der paa Stedet tilhørende, Bøger, der vare at betragte som aldeles unyttige for samme. Salget af disse Bøger indbragte 25 Rd. 3 Mk. 12 ø., og efter Fradrag af Omkostningerne 21 Rd. 1 Mk. 12 ø.

Den ved Bombardementet i Septbr. 1807 aldeles ødelagte Frue Skoles Bygning i Kiøbenhavn, var i Brandkassen assureret for 16,600 Rd. a). Da Rudera ere taxerede til 700 Rd., saa vil i Henhold til den allerhøieste Resolution af 11 Januar. 1809 det, som i Erstatning kan ventes udbetalt, beløbe 12,815 Rd. Det lidte Tab efter Udbetalingen af nydnævnte Godtgørelsessum kan saaledes anslaaes til 3084 Rd., hvorunder dog ikke er indbefattet Skolens Inventarium og Bogsamling.

a) S. disse Annal. 1807 2. B. S. 285.
